

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/A. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠI

Glasilno Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Strossmayerjeva ulica, II. drz. gimn.
Ljubljana
Licealna knjižnica

Izhaja vsak četrtrek. Naročnina znaša za neorganizirano 40 Din, za inozem. Posamezna številka članstva „Pov. UJU Ljubljana“ ima s članom plačano naročnino. Za oglase in renotice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Naše načelno stališče.

(Iz kroga poročenih učiteljic z dežele.)

Pretečene dni je bil izvršni odbor U.J.U. pri finančnem ministru ter zahteval od njega, da čim prej odpravi najhujše krivice, prizadane z zadnjim draginjsko naredbo nele pretežnemu delu aktivnega učiteljstva temveč tudi upokojencem, osobito pa z državnimi uradniki poročenim učiteljicam.

Pri tej priliki je oblagodaril g. fin. minister deputacijo z lepimi obljubami, češ, da popolnoma uvideva upravičenost prednešenih zahtev in da jim bo skušal ugoditi v okviru razpoložljivih sredstev.

Ko pa skuša na eni strani zakriti zevajočo rano socialne krivice zapostavljanja, omalovaževanja in ponižanja z drž. uradnikom poročenih učiteljic, ki vrše isto službo z istimi uspehi kakor vse druge učiteljice, povrhi pa še eminentno služijo domovini kot majke, ki stavljajo pod nešteti žrtvami svojo lastno deco domovini na razpolago, se pripravljajo v isti sapi na drugi strani da eventualno zada pretežnemu delu teh prizadetih še hujše rane.

In to s tem, da namerava v slučaju nezadostnega kritja nakazati polne dnevnične le onim prizadetim tovarišicam v mestih, dočim bi naj ostale brezupno čakale in čakale...

Utemeljeval g. minister tega svojega naziranja ni, ker se pač iz objektivnega, stvarnega stališča utemeljiti ne da.

Da bi mestne poročene tovarišice živele v neugodnejših razmerah kot me deželanke in bi torej prihajale pred nami v poštev, k tej trditvi se pač mislim noben objektivni poznavalec dejanskih razmer ne bo mogel povzpeti; pač pa je nasprotni dokaz dokaj lahko doprinesiti.

Zmanjšane drag. doklade (III. drag. razred), zmanjšana stanarina, povrhi v današnjih razmerah neznosno breme šolanja dece v mestu, grozoviti stroški oddaljenega zdravnika in zdravlil v slučaju bolezni, dovoz različnih življenjskih po-

trebščin iz mesta in še nešteto drugih sitnosti, ki pijejo kri in denar, to bi bile »ugodnosti« ki bi jih imele me deželanke napram našim srečnejšim tovarišicam v mestu.

Iz srca bi privoščila svojim poročenim tovarišicam v mestu, da dobijo, kar jim gre po božji in človeški postavi, ali ne na škodo pri tem prezrtih.

Naša solidarnost in stanovska zavednost odločno zahteva, da se vse, brez izjeme otresemo morebitnega golega egoizma, samoljubja in sebičnosti in jaz naravnost apeliram na plemenitost tovarišic iz mesta, da preprečimo eventualno nakano g. fin. ministra ter skupno in enodušno zahtevamo, da se nam da v okviru budžetnega kritja vsem brez razlike enako. — Če sredstva za enkrat ne zadostujejo za celotne dnevnične, naj se nam jih zviša morda na 75% ali pa za več ali manj, ali nikdar ne pristupimo, da bi se manjši del okoriščal na škodo večine. To bi rodilo še večje gorje v naših vrstah, ter bi nam ubijalo še bolj vse veselje do dela in poklica in življenja sploh.

Naše poverjeništvo pa pozivljamo, da neomajno kot granit stoji na načelnem stališču: Enakemu delu enako plačilo in naj nikoli ne proda učiteljic — majk — podeželank na korist mestnih, itak v ugodnejših razmerah živeti.

Vodstvo naše osrednje organizacije je odločno stalo na gori označenem stališču in je radi tega prišlo v spor s »Savezom drž. čin.« o čemer je izvršni odbor UJU zavzel in odobril svoje načelno stališče na svoji zadnji seji. Tudi vodstvo našega UJU stoji na odločnem stališču stanovske solidarnosti in zaščite interesov vseh poročenih učiteljic ter odločno odklanja jabolko razdora, ki se ga hoče vreči v naše vrste. Od poročenih učiteljic z dežele nam prihajajo neprestano protesti proti nameravani nakani in pričakujemo jih še več, da z njimi dokumentiramo nejevoljo podeželskih poročenih učiteljic in podpremo naše načelno stališče. — Uredn.

ša, s slamo krita, na položnem brdu sredi sadnega drevja.

Na binškoštni ponedeljek popoldne ob 15. uri je bila tu zbrana mnogobrojna množica, okrog 2000 po številu, vsi čestilci velikega pokojnika, ki smo prihitali iz raznih delov naše države, da prisostvujemo odkritju spominske plošče enemu največjih Jugoslovenov, našem Davorinu Trstenjaku. Prispel je semkaj poverjenik UJU Zagreb prof. Skavič, ki je pripeljal veliko število hrvatskega učiteljstva. V lepem zastopstvu so se oddolžili bratski tovariši spominu svojega idejnega stanovskega voditelja. V imenu bosanskega učiteljstva se je prišel klanjati manom pokojnika poverjenik UJU Sarajevo tov. Šušlić. Slavonija je bila zastopana po osiješkem učiteljskem društvu, ki nosi pokojnikovo ime. Na čelu številnega slovenskega učiteljstva je stal stari borec za narodna in stanovska prava poverjenik ravnatelj Jelenc. Z večjimi in manjšimi deputacijami so bila zastopana skoro vsa naša okrajna učiteljska društva, najbližja korporativno, Beograd se je opravičil.

Na trati okrog hiše je bilo vse polno kmetijskega ljudstva, pestre žive barve so se prelivale med sočnim bujnim zelenjem. Od blizu in daleč je vse prihitalo, mlado in staro, da se pokloni nesmrtnemu duhu velikega Jugoslovena. Na slavlje je prihital tudi pesnik Cvetko Goliar, ta verni tolmač lepote narave človeški duši. Prišli so Sokoli iz Ormoža in Čakovca, navzoče je bilo pevsko društvo iz Središča pod vodstvom tovariša Čuleka. Prispela je tudi izborna godba iz Središča, ki je pozneje izvrstno in neumorno svirala.

Izmed sorodstva smo opazili pokojnikovo blago soprogo g. Barbaro, hčerko in sina Milivoja, profesorja iz Siska in oba še živeča brata Davorinova.

Raz visoko drevo ob hiši je vihrala dolga slovenska zastava, z bližnjega grička je odmevalo streljanje topičev.

V tem slavnostnem razpoloženju je stopil kot prvi na govorniški oder duševno še vedno mladi tov. Porekar, humski nadučitelj, prvi početnik, ki je zamislil to proslavo in je objavil dnevni red slavnosti. Nato je pozdravil prisotne tov. Rajšp kot predsednik okrajnega učiteljskega društva za ormoški okraj. V lepem govoru nam je prikazal pokojnika kot velikega stanovskega voditelja jugoslovenskega učiteljstva. V pozdravnem govoru je omenjal, da je bil pokojni

Trstenjak zadnjič doma leta 1903 in je ob tej priliki poslal odtod pismeni pozdrav, ki je po svoji vsebini tako značilen za pokojnikovo blago naravo, k odkritju spominske plošče velikemu hrvatskemu stanovskemu in prosvetnemu voditelju Filipoviču v Veliki Kopaonici. Nato je pozdravil okrajni šolski nadzornik tov. P. Fléré v imenu mariborskega velikega župana.

Potem je sledil slavnostni govor prof. Jos. Skaviča, poverjenika UJU Zagreb. Naslikal nam je v dovršenem, idejno in formalno globoko zasnovanem govoru Trstenjakovo življenje in delovanje. Glede njegove jugoslovenske vere ga je vzporejal vladiki Strossmayerju. Koncem govora je padla zavesa in nam odkrila spominsko ploščo. Umetniško delo navzočega g. Choteka, akad. kiparja in profesorja na obrtni šoli v Zagrebu. Bas-relief v bronu predstavlja pokojnika v profilu. Levico poklada dečku na glavo, z desnico drži deklido za roko. Spodaj napis: U ovoj kući rođen je 8. XI. 1848 Davorin Trstenjak, prvak narodnega učiteljstva i pisac. Globoko zamišljena in verno vpodobljena je pokojnikova plemenitost in blaga njegova duša.

Na govorniški oder stopi g. Zlata Kovačević-Lopašičeva iz Zagreba, plemenita dama, bivša njegova učenka v Karlovcu. Iz oči ji sije čut globoke srčne hvaležnosti svojemu nekdanjemu učitelju in vzgojitelju. Slavi pokojnika kot vzor učitelja in Jugoslovena.

Nato govori v imenu Sokolstva g. dr. Stanković, zdravnik v Varaždinu, v imenu varaždinskega Sokola in mariborske sokolske župe. Tov. Porekar s Huma naznanja, da se je na omdotni šoli osnovala Trstenjakova knjižnica, kateri je dala temelj Učiteljska tiskarna v Ljubljani z večjim darilom in katera šteje že nad 200 knjig. V imenu sorodstva se je zahvalil vsem udeležencem, ki so prihitali na to pomembno proslavo, pokojnikov sin g. Milivoj Trstenjak, profesor v Sisku.

Godba, petje in navdušeno vzklikanje je zaključilo oficijalni del slavnosti. Baš je bila završena, ko so pričele padati prve težke deževne kaplje. Na povabilo sorodnikov so se zbrali zastopniki organizacij in društev v Davorinovem domu, v sobi, kjer se je rodil blagi pokojnik. Z uslužbo prijaznostjo in jugoslovensko gostoljubnostjo so postregli gostom z domačo jedjo in pijačo. Za Trstenjakovim domom v senčnatem gaju pod

Trstenjakova proslava na Krčevinah.

Tam, kjer se spuščajo južni robovi vinorodnih Slovenskih gor, od žarkega solnca obsevanih, od pesnikov naših opevanih, dol v deročo Dravo, tam v enem najlepših predelov prekrasne pro-

strane naše domovine, v skriti idilčni dolinici, leži v tihem pokoju rojstni dom nepozabnega velikega našega stanovskega voditelja, Davorina Trstenjaka. Priprosta kmetijska slovenska hi-

LISTEK.

RUDOLF MENCIN:

Pedagoški zbornik in njegov kritik.

(Dalje.)

Čibejeva razprava je dala največ povoda za kritiko. Napram lanskemu njegovemu članku v Ped. zborniku pomeni sicer v marsikaterem oziru očiten napredek, vendar večina čitateljev ne bo vedela kaj z njim početi. Posamezniki pa so hlastno segli po njej in se pri čitanju — jezili. Ne kaže ponavljati, kar so že drugi kritiki povedali. Zanima me in skušam si predočiti, kakšno nalogo si je pravzaprav avtor stavil. Sledeč idejam in izsledkom nekaterih zastopnikov moderne filozofije sociologije in strukturne psihologije (Troeltsch, Simmel, Scheler, Spranger) nam je hotel nuditi nov pogled v bistvo in razvoj evropske kulture, v snovanje življenja v zajednici, v odvisnost človeka od zajednice, v miselnost modernega evropskega človeka, hotel nas je v tej zvezi opozoriti na krizo evropske kulture kot posledico. Do skrajnosti tirane racionalizacije in mehanizacije življenja, krizo kakor se zlasti zrcali v duhovnih vedah in v prizadevanju rešiti se relativizma, historicizma in kritičnega formalizma in zopet najti stik

z življenjem, vpovstaviti vero v supremat duha, v silo ideje, odkriti one neizčrpne in najgloblje vire duhovnega življenja, ki leže onstran logosu dostopnega spoznavnega sveta, v kraljestvu duše, ter osvoboditi duha spon, v katere ga je uklenil evolucionistični fatalizem, vera v neizprosne »železne zakone« razvoja, rešiti torej najtežjo uganko, ki jo stavi življenje spoznavajočemu duhu: najti soslakodnost med svobodo duha in nujnostmi življenja. Končno je hotel s temi novimi vidiki, spoznanji in idejami okoriščiti kulturno pedagogiko in zgraditi vzgojni program bodočnosti. — Nemogoče početje!

Za obravnavanje take obilice problemov je treba univerzalnega zrelega duha, potem pa je sploh zgrešeno, na osnovi referativnega članka o nekaterih za pedagogiko pomembnih modernih vedah, ki nima niti svojega trdnega izhodišča in svoje vodilne ideje, hoteti konstruirati kulturno vzgojni program. Sploh ni prvotni namen nobene vede, dati programe in cilje (zato baš ločimo »čisto« vedo od »uporabne«, t. j. njeno filozofsko plat od tehnološke), niti se ne bo kedaj kak vid posrečilo s svojimi izsledki določiti razvoju smer in pot. Dinamične sile razvoja se ne dajo tehtati in meriti, spraviti v sisteme in formule, kakor sploh življenje ne. Znanstvenik, kadar se raziskuje in išče novih spoznanj, služi samo resnici in ne vprašuje

za nobenim ciljem in če se znanosti očitno, da je izgubila stik z življenjem, pomeni to, da je izgubila iz oči osnovno svojo idejo in se zgublja v specializaciji in formalizmu.

Vse to bi moralo veljati tudi za pedagogiko, ako bi se jo smatralo za samostojno in ne le kot subalternno vedo, zgrajeno na psihologiji in etiki. Nejasnost v tem pogledu je menda vzrok znanstvenemu diletantizmu, ki cvete v pedagogiki. Najsplošnejši, t. j. osnovni pojmi in problemi se obravnavajo in absolvirajo na par straneh. Izhaja se od definicije, ki je taka, pa bi bila lahko tudi drugačna (Ne vem, koliko definicij pojma »vzgoja« sem že čital!), prehaja se takoj k ciljem in potem se postavljajo dogme kot znanstveni izsledki. Na tak način ni baš težko postati »znanstvenik«, ali s tako »znanstvenostjo« se dela pedagoški vedi, ki se mora itak boriti za svojo enakopravnost z drugimi starejšimi vedami, prav slaba usluga. — Čibej nima ambicije, biti znanstven, torej eksakten, kar mu štejem v dobro, v kolikor nas ne muči z izvirnimi definicijami, a to ga ne odvezuje dolžnosti, da piše, kadar referira, torej podaje tuje misli, jasno, brez besedne navlake in nepotrebnih ekskurzij, predvsem pa, kdor piše o problemih pedagogike, temu mora biti pedagogika izhodišče vsakega razpravljanja. V tem pogledu pa ne moremo soditi Čibeje pre-

ostro. Tudi lajku ne morejo ostati prikrita prizadevanja, zrušiti sedanje temelje pedagogike, postaviti to vedo na samosvoj, avtonomen temelj in jo oprostiti iz sedanjega razmerja popolne odvisnosti od drugih ved — predvsem od psihologije. Na drugi strani pa vidimo baš v psihologiji, torej v oni vedi, ki velja poleg etike kot glavni temelj sedanje pedagogike, nenavadno živahno znanstveno delovanje in prizadevanje, priboriti ji vodilno mesto med duhovnimi vedami, vidimo nastajanje novih gran te vede, nastajanje psihologije, ki ji ni več psiha človeka-poedinca predmet znanstvenega raziskovanja, ampak psiha zajednice kot take in človeka kot člana zajednice, torej baš to, kar je — le z drugega zreljšča, z zreljšča vzgojne misli — znanstven objekt avtonomne pedagogike, ki tudi smatra zajednico (n. pr. rodbino, narod, versko udruženje) kot organizem višje vrste. Področje psihologije bi bilo torej tudi tu isto, kot področje pedagogike, le da je izhodišče obema različno in zato se hoče pedagogika kljub vsem medsebojnim odnosom poleg psihologije uveljaviti kot samostojna veda. — Kjer je toliko problematičnega, tam je težko najti jasne niti, ki vodi od novih izsledkov in postulatov posameznih ved k pedagogiki. Tega ne smemo docela pozabiti pri kritiki Čibejevega članka.

(Dalje prihodnjic.)